

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ในอริยสัจ 4 ประการ กล่าวไว้ว่า ทุกข์ เป็นสภาพที่ทนได้ยาก เมื่อเกิดขึ้นแล้วทำให้ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ การมีอยู่ของทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ และตาย ล้วนเป็นทุกข์ ความเศร้าโศก ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความวิตกกังวล ความกลัวและความผิดหวังล้วนเป็นทุกข์ การพลัดพรากจากของที่รักก็เป็นทุกข์ ความเกลียดก็เป็นทุกข์ ความอยาก ความยึดมั่นถือมั่น ความยึดติดในขั้นทั้ง 5 ล้วนเป็นทุกข์ โดยที่มาของทุกข์ก็คือ สมุทัย ตัวเหตุให้เกิดทุกข์หรือเหตุแห่งทุกข์ เป็นเพราะอวิชชา ผู้คนจึงไม่สามารถเห็นความจริงของชีวิต ต้องตกอยู่ในเปลวเพลิงแห่งตัณหา ความโกรธ ความอิจฉาริษยา ความเศร้าโศก ความวิตกกังวล ความกลัว และความผิดหวัง และตัวที่จะดับทุกข์ได้ คือ นิโรธ ความดับทุกข์ การเข้าใจความจริงของชีวิต นำไปสู่การดับความเศร้าโศกทั้งหมด ทำให้เกิดความสงบและความเบิกบาน แต่ต้องอาศัยการปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ คือ มรรค หนทางนำไปสู่ความดับทุกข์ อันได้แก่ อริยมรรค 8 ซึ่งได้รับการหล่อเลี้ยงด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีสติ ความมีสตินำไปสู่ สมาธิ และปัญญา ซึ่งจะปลดปล่อยให้พ้นจากความทุกข์และความโศกเศร้าทั้งหมด อันจะนำไปสู่ สันติสุข ที่ไม่มีสิ่งอื่นเจือปน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2543 : 278)

ความสำคัญของสุข ในพระพุทธศาสนา ยังได้มุ่งประโยชน์สุข แก่บุคคลและสังคม (รังษี สุทนต์. 2537 : 57) ได้แก่

1. ทิฐุธรรมมีกัตตะ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ได้แก่ การตั้งตัวได้อย่างมั่นคงมีทรัพย์สินใช้จ่ายไม่ขัดสน หลักปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในปัจจุบันมี 4 ประการ ได้แก่ อุภูฐานสัมปทา มีความหมั่นขยัน อารักขสัมปทา รักษาทรัพย์ที่หามาได้ กัลยาณมิตรตตา คบเพื่อนที่ดี และสมชีวิตเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้

2. สัมปรายิกัตตะ คือ ประโยชน์ในภายหน้า ในอนาคตของชาติปัจจุบันนี้ หรือในชาติต่อไป เป็นความอุ่นใจ ว่าได้ทำความดีไว้พร้อมแล้ว สามารถหวังความเจริญในอนาคต หรือหวังสุคติในชาติต่อไปได้ หลักปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในภายหน้ามี 4 ประการ ได้แก่ สัทธา สัมปทา มีศรัทธาที่ถูกต้อง สิลสัมปทา มีศีลบริสุทธิ์ตามภูมิชั้นของตน จากสัมปทา ทำการบริจาคอย่างสมบูรณ์ และปัญญาสัมปทา มีปัญญาเพียบพร้อม รู้จักบาปบุญคุณโทษ

3. ปรมัตถะ คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ นิพพาน ความดับกิเลสและกองทุกข์ได้สิ้นเชิง ซึ่งจะบรรลุได้ด้วยการดำเนินตามอริยมรรคมีองค์ 8 ประการเมื่อปฏิบัติตามอริยมรรค ย่อมได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติ

วิธีปฏิบัติให้ถึงความสุข ซึ่งความสุขมี 2 ประเภท คือ โลกียสุข สุขที่เกี่ยวข้องกับโลก และ โลกุตตรสุข สุขเหนือโลก

1. โลกียสุข สำหรับความสุขของคลุหัตถ์มี 4 ประการ คือ สุขเกิดจากความมีทรัพย์ สุขเกิดจากการจ่ายบริโภคนิสัย สุขเกิดจากความไม่ต้องเป็นหนี้ สุขเกิดจากการประกอบกิจการที่ปราศจากโทษ

2. โลกุตตรสุข สุขของพระอรหันต์ผู้พ้นจากกิเลสบางส่วนหรือสิ้นเชิง การกำจัดกิเลสได้หมดสิ้นนั้นพระพุทธศาสนาถือว่า เป็นความสุขอย่างยิ่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). 2543 : 251)

ดังนั้น ความสุขในโลกียธรรม หรือความสุขทางพุทธศาสนานั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนค้นหา และแสวงหาด้วยการเข้าวัดปฏิบัติธรรม รักษาศีล และเจริญภาวนา ตามสมควรแก่กรรม ลด ละ เลิก สิ่งเสพติด สิ่งให้โทษรักษาศีล 5 ศีล 8 อยู่เสมอ เจริญภาวนา เพื่อให้ใจสงบจากอาสวะกิเลส และเป็นการป้องกันใจไม่ให้เศร้าหมอง เพราะกิเลส การที่ยึดเอาหลักกรรมมาปฏิบัติก็เพื่อจะให้ใจสงบให้ใจสบายเกิดความสุขเพราะการปฏิบัติธรรม รักษาศีล เจริญภาวนานั้นเป็นหลักกรรมที่จะนำพาให้คนพบกับความสุขในทางใจอย่างแท้จริง และเป็นคุณธรรมจริยธรรมที่จะนำพาให้คนเข้าถึงความจริงของชีวิต รู้จักคุณค่าของชีวิต ชีวิตจะพบกับความสุขได้คนนั้นต้องปฏิบัติธรรม ทุกคนต้องมีธรรม ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า โลกุตตรธรรม ธรรมอันพ้นวิสัยโลก คือ มรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1 เป็นธรรมที่ทำให้พ้นจากทุกข์ พบกับสันติสุข สุขอย่างแท้จริง ไม่อิงอามิส และธรรมอีกอย่างคือ โลกียธรรม ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก ธรรมที่ทำให้ความสุขในทางโลกที่มนุษย์ปรารถนามนุษย์แสวงหามา เพราะธรรมเหล่านี้ตกอยู่ในฐานะที่ต้องแปรผัน เปลี่ยนแปลง ทрудโทรม มีขึ้นมีลง เกิดขึ้นดับไป เจริญขึ้นแล้วเสื่อมลง ไม่คงที่ ไม่ใช่สุขที่แท้จริง แต่ว่าคนเราทุกวันนี้มักจะมองข้ามหลักกรรมไป จึงทำให้โลกทั้งโลกต้องตกอยู่ในสภาพร้อนรุ่ม เกิดความทุกข์ เกิดความร้อนใจ ไม่สบายกาย ไม่สบายใจ อย่าง เช่น คนในตำบลสีพยา กำลังประสบอยู่ เพราะว่าคนบางกลุ่ม หันไปหลงค่านิยมทางวัตถุนิยมทุกคนแสวงหามาเพื่อสนองความต้องการจึงทำให้เกิดความทุกข์เพราะขาดคุณธรรมจริยธรรม

เมื่อก้าวถึงตัวชี้วัดความสุข บางประเทศใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ จีดีพี (GDP : Gross Domestic Product) แปลเป็นไทย ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ซึ่งหมายถึง มูลค่าตลาดทั้งหมดของสินค้า และการบริการในประเทศในหนึ่งปี ตัวเลขดังกล่าว ได้มาจากตัวเลขการบริโภค

การลงทุน การใช้จ่ายของรัฐบาล บวกตัวเลขการส่งออกลบด้วยตัวเลขการนำเข้า จีดีพี รวมมูลค่าตลาดทั้งหมดในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนหรือดำเนินการโดยบริษัทของประเทศใด ขณะที่ GNP (Gross National Product) วัดโดยใช้มูลค่าตลาดของสัญชาติตนเองทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน จึงนิยมใช้ จีดีพี มากกว่า (เสรี พงศ์พิศ. 2548 : 58)

จึงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ทั่วโลกว่า การวัดความเจริญด้วยตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบนี้ไม่ได้แสดงการเติบโตจริงๆ หรือเติบโตในคุณภาพชีวิต มีชีวิตดีขึ้น มีความสุขมากขึ้น เพราะได้มีหลักฐานทั่วโลกที่ชี้ให้เห็นว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจ การมีทรัพย์สินเงินทองมากไม่ได้แปลว่า มีคุณภาพชีวิตและมีความสุขมากขึ้นตามไปด้วยเสมอไป มีหลายประเทศที่มีจีดีพีอยู่ระดับเดียวกัน แต่แตกต่างกันอย่างมากในเรื่องสุขภาพและการศึกษาแห่งชาติ ประเทศยากจนบางประเทศมีตัวเลขคุณภาพชีวิตดีกว่าประเทศร่ำรวยกว่าบางประเทศ เช่น อายุยืนกว่า เด็กตายน้อยกว่า คนมีความสุขจิตดีกว่า ความเครียดน้อยกว่า และมีตัวชี้วัดการอยู่ดีมีสุขอีกหลายตัวดีกว่า มีการวิพากษ์วิจารณ์เกณฑ์การวัดจีดีพีเองด้วยว่าไม่สมบูรณ์ และไม่ตรงกับความเป็นจริง (เสรี พงศ์พิศ. 2548 : 58)

จีดีพีไม่ได้แยกระหว่างสิ่งที่พึงปรารถนา และสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา นักวิจารณ์บางคนเปรียบจีดีพีเหมือนคนทำบัญชีที่รู้จักบวกลบอย่างเดี๋ยวลบ แต่สายตาสั้น มองเห็นแค่ปลายจมูกตัวเอง จีดีพีจึงเป็นเพียงการบวกตัวเลขการใช้จ่ายของประชาชน แล้วเรียกว่าการเติบโต อ้างว่าเป็นการเติบโตที่ดี โดยไม่สนใจว่าเงินไปไหนและทำไม ยิ่งจ่ายค่ายา ค่าหมอ จ่ายค่าอาหารขยะ นั่งอยู่ในรถติดเป็นชั่วโมงๆ ค่าธรรมเนียมแบบซ่อนเร้น ที่สถาบันการเงินเจ้าของบัตรเครดิตเก็บสูงๆ ก็ยังดีทั้งหมดทำให้เศรษฐกิจดี ตัวเลขโตขึ้น (เสรี พงศ์พิศ. 2548 : 58)

วันนี้ปรากฏชัดแล้วว่า ประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูง นั้นมีปัญหา ความเครียดการทำงานหนัก มีความกลัวความไม่มั่นคงของชีวิตมากขึ้น แล้วยิ่งไล่ล่าหาเงินให้มากขึ้น โดยที่ไม่ได้มีความสุขมากขึ้นจริงนักวิชาการวิจัย พบว่า ระหว่างปีค.ศ. 1975-1995 จีดีพีของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 43 แต่คนอเมริกันไม่ได้มีความสุขเพิ่มขึ้นเลย (เสรี พงศ์พิศ. 2548 : 58)

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้คนมีความสุขมี 7 อย่าง คือ สุขภาพจิตที่ดี มีความพอใจและการงานที่มั่นคง ชีวิตส่วนตัวที่มั่นคงและมีความรัก ชุมชนที่ปลอดภัย คุณค่าทางศีลธรรมและเสรีภาพ ผู้คนเริ่มให้ความสนใจประเทศเล็กๆ ซึ่งมีพลเมืองประมาณ 1 ล้านคน คือ ภูฏาน ซึ่งยังปกครอง ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ประเทศนี้วัดความเจริญของประเทศด้วย ความสุข GNH (Gross National Happiness) ผู้นำภูฏาน ปฏิเสธที่จะเอาตัวเลขเศรษฐกิจเพื่อวัดความเจริญ คุณภาพชีวิต และความสุข ความสุขก็เป็นสิ่งที่วัดได้ ที่สำคัญต้องสร้างสมดุลระหว่างวัตถุนิยม (Materialism) และจิตวิญญาณนิยม (Spiritualism) และใช้ประโยชน์จาก

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมีสติ วันนี้รายได้ประชาชาติต่อหัวของชาวภูฏานอยู่ที่ประมาณคนละ 300-500 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ต่อปี (เสรี พงศ์พิศ. 2548 : 58)

ตัวชี้วัดความสุขเป็นตัวชี้วัดที่ครอบคลุม บูรณาการรอบด้าน รวมเอาการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมและธรรมาภิบาลเข้าด้วยกัน มีฐานคิดจากหลักพุทธศาสนา ทางสายกลาง ความพอดี พอเพียง พอใจ ความรู้จักพอจึงเป็นความร่ำรวยที่แท้จริง คนจนที่แท้จริงคือคนไม่รู้จักพอ จิตใจวุ่นวายไล่ล่าหาเงินซึ่งมากเท่าไรก็ไม่เคยพอ เงินกลายเป็นเป้าหมายของชีวิต ไม่ใช่เครื่องมืออย่างที่ควรเป็น (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร. 2550 : 87)

คนส่วนใหญ่เชื่อว่า ถ้ามีเงินจะมีความสุขมากขึ้น คนรวยย่อมมีความสุขมากกว่าคนจน ยิ่งรวยมาก ความสุขก็มากขึ้น เพราะเชื่อว่า เงินสามารถซื้อความสุขได้แม้ว่าจะไม่ใช่ความสุขทุกอย่างแต่ก็ซื้อได้มาก เงินสามารถซื้ออาหารอร่อย ๆ รับประทานได้ เงินสามารถพาไปท่องเที่ยวได้มากขึ้นและไกลขึ้น เงินซื้อบ้าน และซื้อรถยนต์ที่ทำให้มีหน้ามีตาในหมู่เพื่อน ๆ และคนรู้จัก เงินทำให้ส่งลูกไปเรียน โรงเรียนดี ๆ หรือไปเรียนต่างประเทศได้เพราะฉะนั้น คงปฏิเสธไม่ได้ว่า เงินกับความสุขไม่เกี่ยวกับ นั่นคือสิ่งที่คนที่ยังไม่ค่อยมีเงิน หรือคิดว่าตนยังมีเงินไม่พอจะคิด คนเหล่านั้นมักจะฝันว่า ถ้ามีเงินมากขึ้น คงจะมีความสุขมาก เพราะสิ่งที่คิดอยากจะได้แต่ยังทำไม่ได้ เพราะมีเงินไม่พอ และนั่นคือความสุขที่กำลังพยายามไขว่คว้า แต่เมื่อมีเงินพอและได้ใช้หรือบริโภคสิ่งที่ ฝันไว้แล้ว สิ่งนั้นจะไม่ใช่ ความสุข อีกต่อไป โดยจะเริ่มฝันถึง ความสุข ใหม่ ที่ต้องใช้เงินมากขึ้นไปอีก เงินคือความสุขหรือเงินเป็นสิ่งที่หลอกลวงต้องช่วยกันหาคำตอบ (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร. 2550 : 95)

ความสุขของคนนั้น เพื่อที่จะอธิบายให้เป็นระบบ น่าจะต้องอิงกับความต้องการของมนุษย์ ซึ่งแมสโลว์ (Abraham Maslow) นักจิตวิทยาชื่อดังบอกว่ามี 5 ระดับ นั่นคือ ความต้องการเบื้องต้น ได้แก่ อาหารและน้ำ ความต้องการระดับสองคือ ต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงในชีวิต เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการจะยกระดับขึ้นไปเป็นระดับ 3 ซึ่งก็คือ การได้รับการยอมรับในหมู่ญาติมิตรและเพื่อนฝูงให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ขึ้นต่อไปก็คือ การมีสถานะที่โดดเด่นในสังคม และสุดท้ายก็คือ ความต้องการที่จะบรรลุถึงตัวตนที่แท้จริง ซึ่งในทางพระอาจจะเรียกວ່ານິพพานไปเลย เงินซื้อความสุขด้านอาหารได้น้อย ความสุขของการกินนั้นเชื่อว่าส่วนใหญ่อยู่ที่ความหิวและรสชาติของอาหาร ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับราคามากนัก คนทั่วไปอาจจะรู้สึกว่าการหิวเวลานั้นอร่อยมาก แต่นั่นเป็นเพราะไม่ค่อยได้กินมัน แต่ถ้าได้กินบ่อย ๆ อาจจะบอกว่าพะเนางเนื้ออร่อยกว่า ดังนั้น สำหรับความสุขในด้านของการกินแล้วคิดว่า ถ้าไม่จนเกินไป จะมีความสุขไม่ต่างกับเศรษฐีมากนัก (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร. 2550 : 95)

ความสุขที่จะได้จากความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เป็นความสุขที่เกิดขึ้นในใจเมื่อมีบ้านอยู่อาศัยที่ปลอดภัย มีการทำงานที่มั่นคง เมื่อป่วยไข้ได้รับการรักษาที่ดี มีความอุ่นใจว่า ถ้าเกิดปัญหาที่ไม่คาดคิดทางการเงินสามารถแก้ไขได้ และที่สำคัญเมื่อแก่ตัวลงสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ การมีเงินสะสมน้อยหรือไม่มีสวัสดิการการรักษาพยาบาลเพียงพอ ก็ย่อมที่จะทำให้มีความกังวลและเป็นทุกข์ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยนั้น เป็นความสุขในระดับหนึ่งเท่านั้น นั่นหมายความว่า ถ้ามีความมั่นคงเพิ่มขึ้นไปอีก ส่วนที่เพิ่มนั้นจะก่อให้เกิดความสุขเพิ่มน้อยมาก ข้อสรุปก็คือ ต้องมีเงินในระดับหนึ่งเพื่อความมั่นคงในชีวิตถ้าจะทำให้ไม่เกิดทุกข์จากความกังวล การได้รับการยอมรับในหมู่ญาติมิตร และเพื่อนฝูงนั้นเงินจะมีส่วนไม่มากนัก การมีน้ำใจดีน้ำใจเอื้ออารีน่าจะมีผลสำคัญกว่าและสิ่งนี้ไม่สามารถซื้อได้ด้วยเงิน ดังนั้น ความสุขจากการที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม จึงเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับเงิน (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร. 2550 : 57)

การมีสถานะที่โดดเด่นในสังคมเป็นความต้องการในระดับที่สูงขึ้นมา และน่าจะเป็นความสุขอย่างหนึ่งที่เงินอาจจะซื้อได้ และคงเป็นเหตุผลสำคัญ เช่น ใช้เงินซื้อบ้าน รถยนต์ที่หรูหรา และเครื่องแต่งกายราคาแพง เพื่อที่จะแสดงความโดดเด่นให้คนทั่วไปเห็นและยอมรับ ความสุขในด้านนี้จะมีด้านมืด นั่นก็คือ ผู้ที่ใช้จ่ายของหรูมักจะพบคนที่ใช้จ่ายที่หรูกว่า และความรู้สึกที่ด้อยกว่า โดยการเปรียบเทียบนั้น บ่อยครั้ง กลบความสุขที่ควรจะได้รับ และทำให้การใช้จ่ายเงินซื้อสถานะของตนเองเพื่อให้เกิดความสุขนั้นไร้ผล เพราะแทนที่จะเป็นสุขก็อาจจะกลายเป็นความทุกข์ได้ คนที่มีเงินน้อยเกินไปจะหาความสุขได้ยาก เพราะความสุขหลายอย่างต้องใช้เงินซื้อหามา ในอีกด้านหนึ่ง คนที่มีเงินมากเกินไปไม่ได้หมายความว่าต้องมีความสุขมากกว่าคนที่เงินปานกลาง เพราะเงินนั้นซื้อความสุขได้ถึงระดับหนึ่งเท่านั้น คนที่มีเงินพอประมาณสามารถที่จะมีความสุขมากได้เช่นกัน เพราะความสุขนั้น ส่วนใหญ่มาจากสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ซื้อไม่ได้ด้วยเงิน ดังนั้น ถ้าเป็นคนที่มีเงินพอประมาณ และใช้ชีวิตที่พอประมาณ ก็น่าจะมีชีวิตที่มีความสุขไม่แพ้คนรวยโดยทั่วไป (นิเวศน์ เหมวชิรวารกร. 2550 : 57)

ทุกคนต้องดิ้นรนแสวงหาให้ได้มาซึ่งความต้องการขั้นพื้นฐาน คืออาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในความเป็นอยู่ของมนุษย์ และที่มนุษย์ต้องดิ้นรนแสวงหา นั่น เพื่อความสุข เพื่อความอยู่รอด ทั้งตัวเองและครอบครัว ทุกคนต้องประกอบอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งทุน คือ เงิน ในการที่จะต้องมีไว้ใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน พุทธศาสนิกชนในตำบลสีพยาก็มีสภาพไม่แตกต่าง จากพุทธศาสนิกชนที่อื่นๆ ทำให้ผู้วิจัย สนใจที่จะศึกษาว่า ความสุขในโลกิยธรรมของพุทธศาสนิกชนในตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี นั้นเป็นอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะได้นำผลวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลในการเสริมสร้างความสุขของชุมชนในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรมของพุทธศาสนิกชน ในตำบล สี่พญาอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรมของพุทธศาสนิกชนใน ตำบล สี่พญา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล สภาวะเกี่ยวกับความรู้

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลระดับการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรมของ พุทธศาสนิกชน ในตำบลสี่พญา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งจะเป็นข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการวางแผน และจัดทำโครงการปรับปรุง แก้ไขพัฒนา ในการอบรมสั่งสอน พุทธศาสนิกชน ในตำบลสี่พญา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ตำบลสี่พญา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 11 หมู่บ้านรวมทั้งสิ้น จำนวน 331 คน (องค์การบริหารส่วน ตำบลสี่พญาบ่อพุ. 2554 : 12)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำครัวเรือน ที่อาศัยอยู่ตำบลสี่พญา จำนวน 11 หมู่บ้าน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง สำเร็จรูปตาม แบบของ เครัจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) ได้จำนวน 181 คน แล้วสุ่ม อย่างง่ายมาทุกหมู่บ้านตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างกับประชากร

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

2.1.1 สถานภาพส่วนบุคคล

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) สถานภาพสมรส
- 4) ระดับการศึกษา
- 5) อาชีพ
- 6) รายได้

2.1.2 สภาวะเกี่ยวกับความสุข

- 1) การมีสุขภาวะ
- 2) ครอบครัวอบอุ่น
- 3) ชุมชนเข้มแข็ง
- 4) เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม
- 5) สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล
- 6) สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลของการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรมของพุทธศาสนิกชน ประกอบด้วย

- 2.2.1 สุขเกิดจากการมีทรัพย์
- 2.2.2 สุขเกิดจากการจ่ายบริโศก
- 2.2.3 สุขเกิดจากความไม่ต้องเป็นหนี้
- 2.2.4 สุขเกิดจากการประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้การศึกษาครั้งนี้มีความชัดเจนขึ้น ผู้ศึกษาจึงให้ความความหมายของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1. ผลของการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรม หมายถึง ธรรมสำหรับผู้ครองเรือน ประกอบด้วย

1.1 ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์ หมายถึง โภคทรัพย์ทั้งหลายที่กัลบุตรต้องขยันหมั่นเพียร ใช้กำลังเรี่ยวแรงอาบเหงื่อต่างน้ำ จึงได้โภคทรัพย์มา และโภคทรัพย์ที่ได้มานี้ต้องประกอบด้วยความชอบธรรม ฉะนั้น เมื่อกัลบุตรพิจารณาเห็นว่า โภคทรัพย์ทั้งหลายที่ตนได้มาด้วยความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วยความชอบธรรมนี้ ย่อมได้รับความสุขโสมนัส ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขเกิดจากการมีทรัพย์

1.2 ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์บริโศก หมายถึง การได้ใช้สอยบ้าง ทำบุญบ้าง ด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร อันประกอบด้วยความชอบธรรม เมื่อกัลบุตรนึกย้อนถึงการใช้จ่ายทรัพย์ของตน ย่อมโสมนัสยินดี ความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการได้ใช้จ่ายทรัพย์

1.3 ความสุขเกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้ หมายถึง การที่บุคคลไม่ต้องไปกู้ยืมทรัพย์สินจากใคร ไม่ว่าจะน้อยหรือมากก็ตาม ฉะนั้น บุคคลจึงปลอดกังวล และได้รับความสุข โสมนัสจากการไม่ต้องเป็นหนี้ เช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการไม่ต้องเป็นหนี้

1.4 ความสุขที่เกิดจากการประกอบการทำงานที่ปราศจากโทษ คือ การเป็นผู้ประกอบการงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษ ดังนั้น เมื่อพิจารณาเห็นว่า ตนได้ประกอบการทำงานทางกาย ทางวาจา และทางใจที่ไม่มีโทษเช่นนี้ ย่อมได้รับความสุข โสมนัสความสุขเช่นนี้เรียกว่า ความสุขที่เกิดจากการประกอบการทำงานอันปราศจากโทษ

2. สภาวะเกี่ยวกับความสุข หมายถึง ภาวะที่บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ประกอบด้วย

2.1 การมีสุขภาพ หมายถึง ภาวะที่บุคคลปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีร่างกายแข็งแรง มีอายุยืนยาว มีจิตใจดี ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ดำเนินชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ และใฝ่รู้สามารถ “คิดเป็นทำเป็น” มีเหตุมีผล อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

2.1.1 สุขภาพกายดี หมายถึง การมีร่างกายที่แข็งแรง มีภาวะโภชนาการที่ดี มีพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่เหมาะสมไม่มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรังส่งผลให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บและมีอายุยืนยาวอย่างมีคุณภาพ

2.1.2 สุขภาพจิตดี หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถของบุคคลที่จะใช้กลไกในการปรับตัวที่ถูกต้อง สามารถปรับอารมณ์ความรู้สึกสู่สภาวะสมดุลได้ด้วยตนเอง โดยที่ตนเองและสภาวะแวดล้อมไม่เดือดร้อน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ตลอดจนการมีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีจิตสำนึกความเป็นไทย

2.1.3 มีสติปัญญา และใฝ่รู้ รู้เท่าทันและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมได้ และสามารถใช้ประสบการณ์ ศักยภาพและทักษะความสามารถของตนเองให้เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.2 ครอบครัวอบอุ่น หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ ในการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างมีจุดหมายในบรรยากาศที่สงบสุข ด้วยการทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสมและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมั่นคง โดยแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบ คือ

2.2.1 บทบาทหน้าที่ของครอบครัว หมายถึง การทำหน้าที่ของครอบครัวที่จะดูแลความต้องการและสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิกในครอบครัว โดยสมาชิกต้องรู้จักทำมาหากิน มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ต่อตนเองและต่อสมาชิกในครอบครัว

2.2.2 สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การอยู่ร่วมกันของสมาชิกหลายช่วงวัย ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความผูกพัน เคารพกันและกัน และเอื้ออาทรต่อกัน

2.2.3 การพึ่งพิงตนเองของครอบครัว หมายถึง ครอบครัวมีรายได้พอเพียง เพื่อที่จะสามารถจัดการให้สมาชิกในครอบครัวดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมั่นคง มีที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยอย่างสุขสบาย และสามารถเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต

2.3 ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชน กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่าย การพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และสร้างไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

2.3.1 ชุมชนพึ่งตนเองได้ คือ ชุมชนที่มีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง เป็นปึกแผ่น สามารถพึ่งพิงตนเองทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร และภูมิปัญญาของชุมชนได้เป็นหลัก มีกลุ่มผู้นำองค์กรในชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหรือภาคีเครือข่ายการพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพ และขีดความสามารถของชุมชนอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 ชุมชนเกื้อกูลกัน คือ ชุมชนที่มีความรัก ความเอื้ออาทร ความสามัคคี และมีจิตสำนึกห่วงหาเหวนความ เป็นชุมชนของคนร่วมกัน

2.3.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง คนในชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบด้วยความผูกพัน และมีอิสระเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชน หรือรักษาคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่น หรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้ดีขึ้นและอย่างต่อเนื่อง กับกลุ่มต่างๆในชุมชน ซึ่งองค์ประกอบนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนเข้มแข็ง

2.4 เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม เศรษฐกิจที่เชื่อมโยงระหว่างปัจเจกบุคคลที่มีสัมมาชีพที่มั่นคง มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน อยู่ภายใต้เศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ เสถียรภาพและมีการกระจายรายได้และกระจายผลประโยชน์การพัฒนาในกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของรายได้และหลุดพ้นจากปัญหาความยากจน โดยสามารถแยกได้เป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ

2.4.1 การมีสัมมาชีพ คือการทำงานที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นทำงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมีหลักประกันความมั่นคง และความปลอดภัยในการทำงาน

2.4.2 เศรษฐกิจเข้มแข็ง เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ ยั่งยืน บนรากฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงจากความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ มีประสิทธิภาพการผลิต และสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2.4.3 ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสการเข้าถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและปัจจัยการผลิตที่จะนำไปสู่การลดความยากจน ลดช่องว่างของการกระจายรายได้และกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง

2.5 สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล หมายถึง การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพ และมีระบบนิเวศที่สมดุล เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน โดยสามารถแยกได้เป็น 4 องค์ประกอบย่อย

2.5.1 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตตลอดจนการประกอบอาชีพ ไม่มีปัญหาความรุนแรงในสังคม

2.5.2 สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี หมายถึง การที่มลภาวะต่างๆ ได้รับการดูแลควบคุม และแก้ไขให้ฟื้นคืนสู่สภาพที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ความสามารถในการปฏิบัติภารกิจ

2.5.3 ระบบนิเวศที่สมดุล เป็นระบบที่สรรพสิ่งต่างๆ พึ่งพิงและพึ่งพาอาศัยกันและกันได้อย่างได้ดุลทางธรรมชาติ การดำเนินชีวิตที่พอเหมาะพอควรสอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ

2.6 สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล คนมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพมีความสัมพันธ์ต่อกันบนพื้นฐานของความยุติธรรม ขอมรับเคารพและปฏิบัติต่อผู้อื่น โดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกัน และร่วมบริหารจัดการประเทศกับภาครัฐ เพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลที่มีความโปร่งใส คุ่มค่า และเป็นธรรม นำไปสู่สังคมสมานฉันท์ มีสันติสุขอย่างยั่งยืน สามารถอยู่ร่วมกับนานาอารยะประเทศได้อย่างเป็นมิตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการปฏิบัติตนตามหลักโลกียธรรม ของพุทธศาสนิกชนในตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี

ตัวแปรอิสระ

(I.V.)

สถานภาพส่วนบุคคล
1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ระดับการศึกษา
5. อาชีพ
6. รายได้

ตัวแปรตาม

(D.V.)

ผลการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมของ ผู้นำครัวเรือน ประกอบด้วย
1. สุขเกิดจากการมีทรัพย์สิน
2. สุขเกิดจากการจ่ายบริโภคน
3. สุขเกิดจากความไม่ต้องเป็นหนี้
4. สุขเกิดจากการประกอบการงานที่ ปราศจากโทษ
สถานะเกี่ยวกับความสุข
1. การมีความสุขภาวะ
2. ครอบครัวอบอุ่น
3. ชุมชนเข้มแข็ง
4. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม
5. สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล
6. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับ ความสุขใน หลักจริยธรรมของ พุทธศาสนิกชนในตำบลสีพยา อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ดังนี้

1. ผู้นำครัวเรือน ที่มี เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลักหลักจริยธรรม แตกต่างกัน
2. ผู้นำครัวเรือน ที่มีสถานะเกี่ยวกับความสุข แตกต่างกัน มีการปฏิบัติตามหลัก หลักจริยธรรมแตกต่างกัน